

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Helga Persson
Härad: Luggude *Adress:* Höör, Tel. 51 Höör.
Socken: Stenestad *Berättat av:* Sven Andersson
Uppteckningsår: 1934 *Född år* 1855 i Stenestad.

Uppteckningen rör : I. Beväringssvisa från 1871, (sid. 1-3), II. En annan gammal beväringssvisa, (s. 4), III. En gammal beväringssvisa (s. 5), IV. Stenbocks-Marschen. (s. 6-8).

Bröllop.	9-12.
Hösta och julagillen på Wrams Gunnarstorp.	12.
Sagesmannens far.	12-13.
Offerkast vid Lökagården i Stenestad.	13.
Något om sagesmannen, den gamle spelemannen.	13-15.

ACC. NR. 4417

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

Landskap: Skåne Upptecknat av: Helga Persson
Härad: ~~Lügge~~ *L. Asbo* Adress: Box 208 Hör
Socken: Stenestad Berättat av: Per Berntsson
Uppteckningsår: 1934 Född år 1853 i Stenestad.

Uppteckningen rör : I.Bröllop,(sid.9-12), II.Hösta- och julagillen på Wrams Gunnarstorp,(s.12),III.Sagesmannens far,(s.12-13) IV. Offerkast vid Lökgården i Stenestad,(s.13), V.Något om sagesmannen,den gamle spelemannen,(s.13-15).

4417

1

I.

Beväringsvisa från 1870.

Alla manfolk äro dumma

det är sorgeligt men sannt

och på känslorna jag fannt,

hur det är en stor genant.

Nabon's Petter har monetter,

Kor och får ty han är rik.

Han vill aldrig, aldrig fria.

Han har mycken, mycken lust,

men det fattas mod i bröst.

Stygge Peder, stygge Peder kan du motstå kärlekslust.

När på ängen jag honom mött

i en tidig morgongry,

sänker ögonen han blygt

och vågar icke alls att gny.

1
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Beväringsvisa
från 1870.

Och när ängens röda blomster jag fäster i han hatt,
då kan jag se han tänker, Ack! O!

Ömt han sucçar, ack du min skatt.

Ömt han suckar,

men ej ett ord han muckar om kärlighet.

Jo jag tackar, han är vacker, han på sina träskor glör.

Jag är kärleksfull i sinn,

men den drummeln han är blind.

Arme Peder, arme Peder för din lycka är du hlind.

Arme Peder, arme Peder, du har druckit ett eget sinn'.

Nyss i skogen jag spatsera ,

med min söte Peterman

och vid källans klara rand,

sökte vila på dess strand.

Peter suckar, så det kluckar,

och till slut så sa' det får,

4417

3

3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Rågen tecknar bra i år,
mycket vacker havren står.

Å du Peder, å du Peder är ett riktigt klockarfår.

Ja jag vet nu inte mera, vad jag skall ställa upp,
när den arme, dumma kropp,
ej vill öppna munnen upp.

Ty fast utanför mitt fönster,

han varenda natt står vakt

han kommer inte vidare, han intet ord har sagt,

Fjorton grader honom ej skadar,

käckt han trotsar slask och vind.

O, vad ödet dock är grymt

när min fästeman är dum.

Dumme Peder, dumme Peder, du är ändå alltid dum.

Denna bevaringsvisa var ny när sagesmannen 1871 exercera be-
väring på Ljungbyhed och man brukade ofta sjunga den då man
var ute på marsch.-----

En annan gammal beväringssvisa man brukade marschera efter.

* Bonden gick i stallet, i stallet fick han se,
husarahästar stående, ett, två, tre,
så gick han till sin gumma och sa' min lilla vän,
Vad är det för husarahästar det vet du väl min vän.

Å hut din gamle drummel.
Jag tro maran rider dej,
det är tre mjölkekoor små,
som mor min skickade mej,
Bjällekör med sadlar på, ha, ha, ha, ha, ha.
Nog blir jag en lycklig man,
jag som mången ann'.

Även denna gamla beväringssvisa brukade man sjunga vid marscherna.

En annan gammal beväringssvisa.

III.

En gammal beväringssvisa.

En afton jag låg i en rännsten så full,
och blicka mot himlen, såg stjärnor av gull,
Jag glömde båd' vakt och polis och patrull,
jag endast fundera hur jag kom omkull.

Vi bo på ett klot, som vi kalla vår jord,
Den vrids kring en axel, som aldrig blir smord,
där vandrar man ständigt i sus och i dus,
och ramlar ikull ibland stenar och grus.

Men vem kan väl vara så viss på sin fot,
att han kan stå still på ett rullande klot,
och om än jag faller säg ej jag är full,
nej det är det rullande jordklotets skull.

Denna visa brukade sjungas av hästgardisterna när de voro
ute på marsch.

6 4417

IV.

Stenbocksmarschen.

För konung och fädernesland vi öva
i krigets allvarliga lek trala la.

Mål och gevär till en början vi pröva,
i skuggan av fredelig ek tralal la.

Här ser solen på krigaren neder
och skogen omfamnar de sjungande leder
trala la trala la la la la la la.

Så flyga de glänsande da'r i vårt läger,
att krigarens kall är ej svårt trala la .

Det rikaste landskap, som Skandien äger, .

Det härliga Skåne är vårt trala la.

Det vilja vi odla och plöja i friden,
det vilja vi modigt försvara i striden
trala la trala la la la la la la.

Så rycka vi lustigt båd' fram och tillbaka,
med segrarens hopp i vårt fjät trala la.
Och tänka med fröjd på vår blomstrande maka,
så skön med sin gosse på knä't trala la.
Den ej har en maka, han har väl en tärna,
som längtar till brudstol så innerligt gärna
trala la trala la la la la la la.

Så tänder på fädernas grönskande slätter,
det blodiga kriget sin brand trala la.
Fram karlar och krut och fram bajonetter,
det gäller att freda vårt land trala la.
Hur muntert mot fiendens skaror vi vandra,
soldater vi segrar och dör med varandra
trala la trala la la la la la la.

När döfarna slungas med makt över fälten,

se uppåt där glänser i skyn trala la.

Måns Stenbock den gamle, otröttade hjälten,

oss vinkar från himmelens bryn trala la.

Men blott om hans trohet i hjärtat vi bära,

soldater så segra och dö vi med ära,

trala la trala la la la la la la.

En marsch diktad till minna av Magnus Stenbock. Sagesmannen hade lärt den av sin broder. Denna var född 1844 och de hade sjungit den under hans exercistid. Sagesmannen hade aldrig hört någon annan sjunga den. Han hade själv varit värvad vid Svea Livgarde och där hade han brukat sjunga den, men där fanns ingen annan som kunde den. Den går med en trevlig melodi och sagesmannen både sjöng den och spelade på flöjt.

4417

1

I.

Bröllop.9
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bröllop.

Sagesmannen, som är den riksbekante spelmannen Per Berntsson i Skärалid, omtalar hur han redan, som lite ⁿpojke, var med och spelade på bröllop.

Han berättar om, hur han varit med och hämtat brudgummen med musik, och om han hade mycket sällskap med sig från sin bygd fingomusikanterna åka i en särskild vagn, och så spelade de då de passerade förbi gårdar och byar. När man så anlände till bröllopgården gingo spelmännen in i stugan och spelade då brudgummen trädde över tröskeln till denna, och sedan fortsatte musiken till alla gästerna voro samlade. När gästerna voro samlade drack man kaffe och ibland kom prästen också till bröllopgården innan färden till kyrkan anträdde. Hade man långt till kyrkan åkte man dit i en lång rad av vagnar, men var den i närheten gick man dit med spelemän och brudparet före och gästerna i en lång rad efter. Detta kallades, att stassa till kyrkan. Härvid spelade man ända tills brudföljet kommit in i kyrkan och klockaren stämde upp bröllopspsalmen. När bröllopgästerna lämnade kyrkan

spelade klockaren och så stodo spelmännen utanför kyrkdörren och började spela när gästerna kommo ut, och sedan spelade de tills gästerna kommo på vagnarna och åkte hem och musiken fortsatte tills alla gästerna kommit ur vagnarna.

När gästerna anlant till bröllopsgården stod talemannen och välkomnade dem med vin och kakor, och sedan höll han ett för stunden passande tal. När gästerna sedan skulle bänkas spelades det igen och härmed fortsatte man tills middagen var slut. Var det gående bord spelade man ömsevis med att man gick bort och åt, men var det sittande bord skulle man spela hela tiden. Efter middagen vidtog dansen och fortsatte hela natten, endast avbruten av de pauser då traktering väskades. Var där dålig plats i bröllopsgården, gingo gästerna med spelmännen i teten till en annan gård där det var bättre plats att svänga sig. När traktering skulle bjudas kom talemannen och bjöd gästerna till bröllopsgården, och så vandrade de dit igen med spelmännen i teten och detta kunde upprepas flera gånger under natten.

Bröllopet varade ibland en hel vecka och spelmännen stannade hela tiden, ty man dansade varje dag.

Angående klädedräkten berättar sagesmannen, att första dagen voro gästerna "finast", och då voro kvinnfolken mest klädda i svarta ylleklänningar av köpt tyg, men under de andra dagarna fingo värens- klänningarna vara bra nog, ty inte kunde man gå med den fine svarte konfirmations- eller brudklänningen i flera dagar.

Vad ordningen på danserna beträffar omtalar sagesmannen, att första dansen skulle bruden dansa med sin äldste bror om hon hade ^{någon} och han kunde dansa, och först den andra valsen dansade hon med brudgummen. Han å sin sida fick dansa första vals med vem han ville. Ibland hände det att spelmannen komponerade en särskild vals för brudparet. Vigdes brudparet hemma brukade spelmännen spela tills prästen kom.

Sagesmannen omtalar vidare, att det var ett förfärligt krusande vid bordsättningen och ^{tal-} sagesmannen hade mycken möda att få placerat gästerna efter rang, heder och värdighet, ja ibland hände det t. o. m. att de sprungo och gömde sig så att ^{man} ~~talemannen~~ knappt kunde finna dem.

Redan vid fem års ålder började sagesmannen spela och vid

åtta år var han och spelade på det första bröllopet.

När han var sex år var han med på ett lantbruksmöte i Hälsingborg ~~var han med~~ och spelade, och vid detta tillfälle var konung Karl XV med. När han fick se den lille spelmannen tog han honom och lyfte honom upp på sin axel och där satt han och spelade. Han sade sig ej själv minnas händelsen, ty det var många, som lyfte upp honom, och han visste inte, vilken som var kungen, men andra ha berättat händelsen för honom.

II.

Hösta-och julagillan på Wrams Gunnarstorp.

Sagesmannen omtalar att han varit med på många hösta- och julagillan på Wrams-Gunnarstorp, ty både efter skördens avslutande vid jultiden hade man gillan för slottets och gårdens personal. Man dansade då på magasinet, som på höstgillet var vackert dekorerat med blommor och grönt. Vid dessa tillfällen vankades rikligt med traktering och man roade sig av hjärtans lust.

III.

Sagesmannens far.

Även sagesmannens far var spelman, men han var dess-

Skriv endast på denna sida!

Hösta-och julagillan på Wrams-Gunnarstorp.

Sagesmannens far.

utom skräddare så att han ibland sydde bröllopskläder till både brud och brudgum. Han sydde t. o. m. handskarna till brudparet.

Då han var häradspeleman i N. Åsbo härad var han med och spelade överallt där det skulle vara någon större tillställning, antingen bröllop eller annan sammankomst där musik behövdes.

IV.

Offerkast vid Lökagården i Stenestad.

Vid Lökagården i Stenestad slog en person vid namn Bengt Ingvarsson ihjäl sig på grund av att hästen skenade och vagnen välte. Efter händelse^{n/} som inträffade så sent som 1879, kastade man kvistar och pinnar på platsen där olyckan hänt.

Offerkast vid Lökagården i Stenestad.

V.

Något om sagesmannen, den gamle spelemannen.

Per Berntsson är ju icke enbart bekant i Skåne, utan i hela landet är väl den gamle riksspelemannens namn känt, och då han säkerligen länge kommer att omtalas i en kommande tradition, kan en liten redogörelse för honom själv ha sitt intresse för arkivet. Berntsson

Något om sagesmannen, den gamle spelemannen.

är född

i Stenestad, den lilla socknen på Söderåsens högsta krön. Vacker är trakten omgiven, som den är av lummiga skogar. I denna by var hans far skräddare och spelman och Per såsväl, som hans bröder, hade fått musiken i blodet. Vidsärligen var det meningen, att han skulle lära faders yrke, men kärleken till musiken tog ut sin rätt, ynglingen trivdes ej på skräddarebordet, men med felan gick han dit där det var glädje och gamman, och var han kom gick ungdomen till dans. Oräkneliga äro väl de tillställningar på vilka ~~under~~ han i sitt mera än åttioåriga liv spelat. De gamla låtarna från fars och farfars tid, har han kunnat spela, som ingen annan, men han har ej nöjt sig med dessa, han har även själv komponerat ^{en del} de melodier ha ^{de} spelat, och impulserna till dessa har han fått i skogens sus, fåglarnas sång och i de många ljud naturen äger för dem, som förstå att rätt tyda dem. En marsch, kallad "Frihetskämpe" har han komponerat, och han berättade själv att när han fick inspirationen till denna, gick han i sin barndoms skog och ~~hörde~~ de otaliga ljud han där hörde formade sig till en glad och lätt vandringssång, som gav fart åt benen och glättighet åt sinnet. I en annan melodi kallad "Näktergalen" imiterar han denne mästern ^l på sin

för han stråken/

fela. ~~med~~ Med en ynglings lätthet och inspirationens glöd lyser ut ögonen trots hans åttio år.

Två fioler har han, en den finaste och bästa, som han endast tager fram vid mera högtidliga tillfällen, men trots detta, tager han fram den och spelar sina vackraste melodier för mig, och jag kan ej undgå att förnimma, att jag framför mig har en konstnär, för vilken musiken varit det, som burit honom över livets svårigheter och ännu är han trots sin höga ålder vid ovanlig vitalitet, och jag måste säga att bekantskapen med denne gamle spelman är ett av mina trevligaste minnen från mitt insamlingsarbete.

Det kan även nämnas att han år 1933 varit besök hos sina döttrar i Malmö. Vid en spårvagnsfärd satt han och lyssnade till de olika ljuden vagnen gav ifrån sig vid sin färd genom gatorna och han sade: "På hela tiden hörde jag inte mer än en enda vacker ton, å den gjorde jag te en melodi å den kallar jag "Spårvagnspolkan", och även denna melodi, den sista den gamle spelemannen komponerat, Om inspirationen kommit så att han komponerat någon ny melodi sedan dess vet jag ej, men kanske blir det hans sista, vilket jag ej vill hoppas.